

Eileen Chang

L'amor que fa caure ciutats

seguit de

Setge

Traduït del xinès per Carla Benet

CLUB EDITOR
BARCELONA

Qing cheng zhi lian / Fengsuo
1a edició: juny de 2016

© 1943, 1944, by Eileen Chang.
Originally published in chinese by
Crown Publishing Company, Ltd., Taiwan.
All Rights Reserved.
© 2016, Carla Benet, per la traducció
© 2016, Ricard Planas, pel postfaci
© d'aquesta edició: Club Editor 1959, S.L.U.
Carrer Coves d'en Cimany, 2 – 08032 Barcelona
club@clubeditor.cat
www.clubeditor.cat

Disseny de col·lecció: Àngel Uzkiانو
Imprès a Romanyà Valls

ISBN: 978-84-7329-205-4
Dipòsit legal: B 12059-2016

Qualsevol forma de reproducció, distribució,
comunicació pública o transformació d'aquesta
obra només es pot realitzar amb el permís dels seus
titulars, a part de les excepcions previstes per la llei.
Adreceu-vos a CEDRO si necessiteu fotocopiar-ne
o escanejar-ne fragments.

La traducció d'aquesta obra ha comptat
amb un ajut del Departament de Cultura.

 Generalitat de Catalunya
**Departament
de Cultura**

SETGE

El tramviare conduïa el tramvia. Sota un sol ardent, els rails brillaven com dos cucs llefiscosos que avancessin a la mateixa cadència, estirant-se i encongint-se, estirant-se i encongint-se, dos cucs llargs, lluent i llefiscosos que llenegaven sense fi, sense fi... El tramviare tenia els ulls clavats en aquells dos rails esmunyedissos i tanmateix no es tornava boig.

El tramvia hauria pogut continuar indefinidament si no fos que es trobava dins la zona acordonada. El setge havia començat. Va sonar la campana. *Ding, ding, ding...* Cada *ding* era un punt petit i fred, un punt rere l'altre formant una línia discontinua que separava el temps de l'espai.

El tramvia es va aturar. La gent del carrer, en canvi, va arrencar a córrer: qui era a l'esquerra corria cap a la dreta, qui a la dreta corria cap a

l'esquerra. Totes les botigues, alhora i d'una revolada, van tancar les reixes. Unes velles sacsejaven els barrots tot cridant: "iDeixeu-nos entrar una estoneta! iHi ha criatures aquí, i gent gran!" Les portes, però, continuaven tancades i barrades. Els de dins i els de fora es miraven amb els ulls badats, tement-se els uns als altres.

Dins del tramvia, tothom estava prou tranquil. Podien seure, i encara que l'interior del tramvia fos rudimentari, no ho era pas més que les vivendes de la majoria dels passatgers. De mica en mica, el silenci tornà al carrer, no pas un silenci complet, sinó que les veus s'esmoreïen, esdevenien tènues com el frec suau d'un coixí farcit de fibra blanca de canyís que sents en somnis. L'enorme ciutat dormisquejava al sol amb el cap pesant reclinat a l'espatlla dels seus habitants, mullant-los la roba amb la bava que li regalimava de la boca i esclafant-los sota un pes inconcebible, de colós.

Semblava que Shanghai no hagués estat mai tan silenciosa... i això en ple dia! Aprofitant la calma, un captaire es posà a cantar: "iGent de bé, tinguin compassió d'aquest pobre! Gent de bé...", fins que s'aturà en sec, impressionat per aquella quietud inaudita.

Aleshores un captaire més agosarat, un de Shandong, trencà el silenci sepulcral amb una veu forta i clara: “iQuina pena, quina pena! iNo tenir ni una pela!” Era una cançó antiga, transmesa de generació en generació, que s’enganyava. El tramviare, que també era de Shandong, va fer un gran sospir, plegà els braços i, recolzat a la porta, es posà a cantar: “iQuina pena, quina pena! iNo tenir ni una pela!”

Uns quants passatgers van baixar. Dins del tramvia començaren a intercanviar-se paraules. Asseguts prop de la porta, uns oficinistes que tornaven de la feina van reprendre la conversa interrompuda.

—Vaja, no és que tingui un problema, és que no sap tractar la gent —va dir un d’ells, obrint el seu ventall d’un cop sec.

Un nas va rebufar i uns llavis van riure amb fredor:

—¿Que no sap tractar-los? iDoncs amb els que manen sí que en sap, d’ensabonar!

Un home i una dona de mitjana edat anaven drets al mig del tramvia, ben agafats als agafadors de cuir. Semblaven germans.

—iCompte! —va cridar ella de sobte—, ique t’embrutes els pantalons!

L'home, esverat, alçà el paquet de peix fregit que duïa a la mà, procurant separar-lo dels pantalons. La dona el burxava:

—¿Tens idea de quant val la tintoreria? ¿Saps quant costarien, uns pantalons nous?

Lu Zongzhen, comptable al Banc Huamao, s'estava assegut en un racó. Aquell peix fregit li havia recordat els panets farcits d'espínacs que la seva dona l'havia enviat a comprar a una parada de menjar prop del banc. ¡Les dones són així! Els panets que venien pels carrers més recòndits i tortuosos havien de ser per força els més bons i barats. No l'havia tingut en compte ni un segon... Un home impecablement vestit amb corbata i americana, que va amb ulleres de carei i amb un maletí de pell, icorrent pel carrer amb uns panets calents embolicats amb paper de diari! ¡Quin ridícul! Però, ben mirat, si el setge havia de durar gaire i li endarreriria el sopar, els panets se'ls podria cruspír.

Va fer un cop d'ull al rellotge, tot just eren dos quarts de cinc. ¿Devia ser la suggestió? Tenia gana. Va obrir amb cautela una punta del paquet per entrellucar-ne l'interior. Blancs com neu, els panets desprenien una flaire fina d'oli de sèsam. Un tros de diari s'hi havia enganxat, i l'estirà amb

molta cura. Els panets havien quedat impresos amb els caràcters a l'inrevés, com reflectits en un mirall. Amb el cap jup i molta paciència, els confegí un per un: "Esqueles... Ofertes de treball.... Moviments de la borsa.... Estrenes..." Eren expressions corrents, només que, impreses en un panet, vés a saber per què, feien riure. Potser perquè menjar és un afer seriós i per contrast tot allò semblava una poca-soltada. Lu Zongzhen també ho trobà, però no va riure perquè era un home com cal. Un cop llegits els panets, va continuar amb el paper. S'havia empassat mig full d'aquell diari vell quan s'adonà que, si el girava, tots els panets caurien a terra, i ho deixà córrer.

Ell llegia, i els altres també llegien. Qui duia un diari, llegia el diari. Qui no, llegia factures, instruccions, targetes de visita. Qui no duia cap imprès s'entretenia amb els rètols de les botigues. No podien fer altra cosa que omplir aquell buit terrorífic... Si no, els seus cervells potser s'haurien posat a funcionar. I pensar és dolorós.

L'únic que no llegia era un vell assegut enfront d'en Lu Zongzhen, que feia rodar rítmicament dues nous fines i llardoses dins del palmell de la mà: aquell petit gest cadenciós substituïa els pensaments. L'home anava amb el cap rapat i

tenia una cara esgrogueïda i greixosa. Si arrugava el front, era ben bé com una nou —i el cervell n'era la part carnososa, dolça, tendra, però sense cap gràcia.

A la dreta del vell hi seia la Wu Cuiyuan, que, tot i no ser casada, semblava una jove esposa cristiana. Duia un *qipao* blanc de mussolina amb un voraviu blau —blau marí i blanc, una combinació com d'esquela— i una ombrel·la de quadres també blancs i blaus. El seu pentinat era molt qualsevol, com si vigilés de no cridar l'atenció, per més remot que fos el perill de cridar-la en el seu cas. No era lletja, sinó d'una bellesa incerta, una bellesa amb por d'ofendre. Tot, en el seu rostre, era tou, flonjo, indefinit. Ni la seva mare podia dir si tenia la cara allargada o rodona.

A casa, la Cuiyuan era bona filla; a l'escola, bona alumna. Després de llicenciar-se, s'havia quedat a la universitat com a professora d'anglès, i en aquell moment pensava si aprofitar l'estona en què el setge els tenia aturats per corregir uns quants exàmens. El primer que va obrir, l'havia redactat un estudiant que despotricava contra els mals de la gran ciutat amb una indignació justiciera i una prosa tòpica, malgirbada i plena d'errors de gramàtica. “Les prostitutes de llavis

vermells... El Great World... Sales de ball i tuguris de mala mort...” La Cuiyuan va rumiar una estona, va agafar el llapis vermell i li va posar una A. Normalment posava les notes sense encaparrar-s’hi gaire, però aquell dia tenia temps de sobres i no ho va poder evitar: es preguntà per què li havia posat tan bona nota. No tenia per què donar-hi voltes, però pensant-ho bé es va posar vermella. De sobte ho havia entès: aquell estudiant era l’únic home que gosava parlar-li d’aquelles coses sense embuts.

Ell la tractava com una dona de món experimentada, la tractava com si fos un home, un amic de confiança. La respectava. A la Cuiyuan li feia l’efecte que a la universitat no la respectava ningú: ni el degà, ni els professors, ni els alumnes, ni els bidells... Les queixes dels alumnes eren especialment dures d’entomar. “iAquesta universitat és un desastre, cada dia pitjor! Que una xinesa t’ensenyi anglès ja no és gens adequat, iperò una xinesa que no ha anat mai a l’estranger!” A la Cuiyuan la criticaven a la universitat i la criticaven a casa. Els Wu eren una família moderna, exemplar i cristiana. L’havien empès a estudiar, a ascendir pas a pas, sempre més amunt, fins al cim... Una noia de vint anys, iensenyar ja a

la universitat! Era tota una fita en el món laboral femení. Els pares, però, havien anat perdent l'entusiasme, i ara haurien preferit que la filla no s'hagués preocupat tant pels estudis i s'hagués guardat una mica de temps per buscar un marit ric.

Era bona filla, bona alumna. A casa, tothom era bona persona: es dutxaven cada dia, llegien el diari i a la ràdio no posaven mai òperes de Beijing ni operetes còmiques de Shanghai ni res d'això, sinó simfonies de Beethoven i de Wagner, les escoltaven sense entendre'n ni un borrall. En aquest món hi ha més gent bona que gent real... La Cuiyuan no era feliç.

La vida era com la Bíblia, traduïda de l'hebreu al grec, del grec al llatí, del llatí a l'anglès, de l'anglès al xinès. I quan la Cuiyuan la llegia, el seu cervell encara l'havia de traduir del mandarí al xinès de Shanghai. Que se li escapessin coses era inevitable.

La Cuiyuan deixà estar l'examen i es posà les mans sota la barbeta. Els raigs de sol li cremaven l'esquena.

Al seu costat seia una mainadera amb un nen a la falda. El peu del nen premia amb força la cuixa de la Cuiyuan. Una sabateta de tela vermella

amb caps de tigre cobria aquell peuet suau i fort...
Almenys, allò era real.

Dins del tramvia, un estudiant de medicina va treure una llibreta de dibuix i es posà a retocar minuciosament l'esbós d'un esquelet. Els altres passatgers, pensant-se que dibuixava l'home endormiscat al seu davant, van anar aplegant-se de dos en dos, de tres en tres, al seu voltant, amb els braços a la cintura o amb les mans a l'esquena, per veure què dibuixava. El que aguantava el peix fregit ben separat dels pantalons va xiuxiuejar a la seva dona:

—No m'acostumo a aquestes modes d'ara, el cubisme, l'impressionisme...

—iEls pantalons! —li va dir ella a l'orella.

L'estudiant escrivia amb cura el nom de cada os, nervi, múscul i tendó. Un dels oficinistes que tornaven de la feina, mig amagant la cara darrere del ventall, deia en veu baixa al seu company:

—Aquí tens la influència de la pintura xinesa. Avui, en la pintura occidental, està molt de moda afegir-hi lletra, ja es pot dir que “els vents d'Orient bufen cap a Occident”.

En Lu Zongzhen no s'havia immutat. Continuava tot sol, assegut al seu lloc. Va decidir que

tenia gana. Ara ja no hi havia ningú a la seva vora, era el moment idoni per menjar-se els panets. En alçar els ulls, va veure un parent seu al vagó de tercera, fill d'una cosina de la seva dona: en Dong Peizhi, a qui no podia sofrir, un noi pobre amb grans aspiracions. Volia trobar-se una muller benestant que li servís de trampolí social, i la filla gran d'en Lu Zongzhen estava a punt de fer tretze anys. En Peizhi ja l'havia llucat i la rondava sense dissimular.

En Zongzhen remugà, temia que l'altre el veiés i aprofités aquella oportunitat única per invertir. Confinat pel setge amb aquell Dong Peizhi, i quin horror! En Lu Zongzhen recollí la cartera i els panets a corre-cuita i anà a seure a l'altra banda del passadís. Asseguda al seu costat, la Wu Cuiyuan el tapava oportunament i el nebot no el podia veure.

Però vet aquí que la Cuiyuan girà el cap per clavar-li una mirada reprovadora. ¡Ara es pensaria que havia canviat de lloc amb males intencions! Va reconèixer aquella expressió de les dones quan un home se'ls insinua: la cara absolutament rígida, sense ni l'ombra d'un somriure als ulls ni a la boca, ni tan sols a les arrugues del costat el nas. I tanmateix, qui sap on, aletejava un esbós de

somriure, com a punt d'escapar-se a qualsevol moment. I és que una dona, quan se sent bonica, no pot deixar de somriure.

¡Quina pega! En Dong Peizhi l'havia vist i es dirigia al vagó de primera, amb modèstia, fent reverències de lluny, amb aquella cara allargada i rogenca, i la túnica grisa com de monjo... Un jove humil i soferit, íntegre i pur, el gendre ideal. En Zongzhen rumià de pressa i decidí treure partit de la situació. Reclinà el braç a l'ampit de la finestra que la Cuiyuan tenia a l'esquena, en un gest clar per bé que silenciós de flirteig. Sabia que amb això no dissuadiria en Peizhi, que el considerava un vell degenerat. Als seus ulls, qualsevol de més trenta anys era un vell, i qualsevol vell estava carregat de vicis. Després de presenciar la conducta impròpia del seu oncle, en Peizhi se sentiria obligat a explicar-ho tot a la seva tia... i si ella se li enfadava, ja li anava bé. ¿Qui li havia encolomat un nebot com aquell? Una bona enrabada, iaixò es mereixia!

No era que li agradés especialment la noia del costat. Tenia els braços ben blancs, això sí, però semblaven de pasta de dents. Tot el seu cos semblava pasta de dents espremuda del tub, sense formes.

—¿Quan s'acabarà, aquest bloqueig? —va xiuxiuejar en Zongzhen amb un somriure—. ¡Quina llauna!

La Cuiyuan va tenir un sobresalt. Es girà per mirar-lo i va veure llavors el braç de l'home darrere seu. S'enrampà tota de dalt a baix. Però en Zongzhen no podia permetre's d'enretirar el braç: el nebot l'observava amb els ulls brillants i un mig somriure còmplice. Si li tornava la mirada, podia ser que el pocavergonya abaixés els ulls com una noia tímida, però potser s'atreviria a fer-li l'ullet... ¿com saber-ho?

Estrenyent les dents, en Zongzhen llançà un nou atac.

—Tu també t'avorreixes, ¿oi? Podríem parlar una estona, no hi ha cap mal... Vinga, i parlem! —li digué amb una veu com de súplica.

La Cuiyuan tingué un altre sobresalt i es girà de nou per mirar-lo. Ara se'n recordava, en Zongzhen, l'havia vista pujar al tramvia. Havia estat un moment molt teatral, però pura casualitat, ella no hi tenia cap mèrit.

—¿Saps què? —li xiuxiuejà—. T'he vist quan pujaves. Al vidre del davant hi ha un anunci estripat... T'he vist la cara de perfil pel forat... Bé, només t'hi he vist la barbeta.

Era un anunci de llet en pols Netrovit amb un bebè grassonet, i just a sota de les orelles hi havia aparegut una barbata de noia. Ben pensat, feia angúnia.

—Després has acotat el cap mentre buscaves els diners a la bossa, i t'he pogut veure els ulls, les celles, els cabells...

Si s'agafava cada part de la Cuiyuan per separat, no es podia negar que tenia un cert encant.

La Cuiyuan va somriure. Qui podia pensar que diria paraules tan encantadores, isi feia tota la pinta d'un home de negocis seriós i complidor! Se'l va mirar de nou, ara de dalt a baix. Tenia la pell, just al pont de nas, una mica enrogida pel sol. La mà que li sortia del puny de la camisa reposava en el diari, colrada, sensible... ¡Una persona real! Ni gaire honest, ni gaire espavilat, però real, al capdavall. De sobte se sentí alegre i contenta.

—iNo digui aquestes coses! —mormolà girant la cara.

—¿Què?

En Zongzhen ja s'havia oblidat completament del que acabava de dir. Tenia els ulls clavats a l'esquena del seu nebot. Aquell jove, ple de tacte, havia comprès que allà hi sobrava, i no volia

ofendre el seu oncle. Ja tornarien a veure's, segur. Eren una família tan unida que cap ganivet no podia tallar-ne els lligams, de manera que en Peizhi es retirà al vagó de tercera.

En veure que se n'anava, en Zongzhen enretirà immediatament el braç i adoptà un posat de senyor respectable. Buscant un tema de conversa, es fixà en el quadern que la noia duia a la falda.

—Universitat de Shenguang —va llegir en veu alta—, ¿és on estudies?

¿De debò la feia tan jove? ¿Creia que encara era estudiant? Ella va somriure sense dir res.

—Jo em vaig llicenciar a Huaji —i en Zongzhen ho repetí:— Huaji.

Ella tenia una mena de piga petita i marro-nosa al coll, com una marca d'ungla. D'esma, ell es fregà les ungles de la mà esquerra. Estossegà i preguntà:

—¿Quina carrera?

La Cuiyuan s'adonà que havia enretirat el braç i pensà que el canvi d'actitud era per la subtil influència del seu posat distant. Li devia, doncs, una resposta.

—Literatura. ¿I vostè?

—Comerç. —Notà que la conversa s'apagava i afegí:— Quan jo anava a la universitat, només

em dedicava al moviment estudiantil. Ara que n'he sortit, només em dedico a guanyar-me la vida. D'estudiar, no he estudiat gaire.

—¿La seva feina li pren molt de temps?

—Moltíssim, no paro —respongué en Zongzhen—. Al matí cap a l'oficina, a la tarda cap a casa, i no sé ni per què hi vaig ni per què en torno. No m'interessa gens ni mica, la feina. És una manera de guanyar diners, i però tampoc no sé per qui els guanyo!

—Qui més qui menys, tothom té càrregues familiars —digué la Cuiyuan.

—No t'ho pots afigurar... La meva família... imés val que no en parlem!

“iJa hi som! —pensà la Cuiyuan—. La seva dona no el comprèn. Tots els homes casats sembla que necessitin desesperadament la comprensió d'una dona que no sigui la seva.”

En Zongzhen vacil·là uns instants.

—La meva dona... no em comprèn —afegí tot compungit.

La Cuiyuan se'l mirà alçant les celles com a mostra de comprensió.

—No sé ni per què torno a casa cada dia a la mateixa hora. ¿On vaig? En realitat, no m'hi sento, a casa. —Es tragué les ulleres, les posà a

contrallum i les eixugà amb el mocador.— No tinc altra sortida que anar tirant, sense pensar... sobretot, isense pensar!

Que la gent que porta ulleres se les tregui en públic, a la Cuiyuan li resultava una mica obscè, com despullar-se davant dels altres: un comportament indecorós.

—No saps... —continuava en Zongzhen—. iNo saps quina mena de dona és!

—Però al principi... —insinuà la Cuiyuan.

—Al principi jo no volia. Va ser la meua mare qui ho va manegar tot. Jo volia escollir per mi mateix, però... Ella era molt bonica... i jo molt jove... Ja se sap, quan ets jove...

La Cuiyuan feia que sí amb el cap.

—Després, es va transformar. Fins i tot la meua mare s'hi baralla, i em retreu a mi que m'hi casés! Ella... Té un gènit... I no té ni el graduat escolar.

—iSí que hi dóna importància, a un diploma! En el fons, tant se val que les dones tinguin educació. —No sabia per què ho havia dit, ferint-se a si mateixa.

—És clar —replicà en Zongzhen—, tu que has anat a la universitat, hi pots fer broma. No entens idea, de la mena de... —S'aturà de sobte, li

costava respirar; es tornà a treure les ulleres i les netejà de nou.

—¿Vol dir que no en fa un gra massa? —preguntà la Cuiyuan.

—No ho saps, és... —en Zongzhen gesticulava amb les ulleres.

—Ho sé, ho sé.

Prou veia que si aquell matrimoni no rutllava no hi tenia tota la culpa la dona: ell no era cap llumenera, li calia una dona que el perdonés i l'acceptés tal com era.

Se sentí rebombori al carrer. Dos camions plens de tropes s'acostaven retrunyint. La Cuiyuan i en Zongzhen van treure el cap per la finestra i les seves cares es van acostar molt. A tan poca distància, tot rostre sembla un altre: intens com un primer pla de pel·lícula. De sobte els va semblar que era la primera vegada que es veien. Per a en Zongzhen, la cara de la Cuiyuan era una peònia fina i pàl·lida, d'aquarel·la, i els blens que li voleiaven a cada costat n'eren els pistils.

Ell la va mirar, ella s'enrojolà. En veure el seu rubor, ell es mostrà content, i ella s'enrojolà encara més.

En Zongzhen no havia pensat mai que pogués fer envermellir una dona, fer-la somriure, fer-li

apartar la cara tímidament, fer que, ruboritzada, abaixés els ulls. En aquell tramvia era un home. Habitualment era comptable, era pare, era el cap d'una família, el passatger d'un tramvia, el client d'una botiga, un ciutadà. Però per aquella dona gairebé desconeguda, era simplement un home.

S'havien enamorat. Ell li explicà moltes coses: amb quins companys del banc s'avenia més i amb quins ho feia veure, les discussions que suportava a casa, les angoixes secretes, els somnis de joventut... Una corrua desfeta de paraules, i ella no se n'avorria pas. Als homes enamorats sempre els agrada parlar, a les dones enamorades, escoltar. Les dones enamorades no parlen gaire perquè saben, sense ser-ne conscients del tot, que quan un home comprèn a fons una dona, deixa d'estar-ne enamorat.

En Zongzhen havia decidit que la Cuiyuan era una dona encantadora: blanca, etèria, càlida, com l'alè a ple hivern. Si no la vols, s'esvaeix en silenci. Era part de tu, ho comprenia tot, ho perdonava tot. Li deies la veritat i patia per tu, menties i et somreia com si pensés: "iQuina làbia!"

En Zongzhen va callar una estona.

—Em vull tornar a casar —deixà anar finalment.

La Cuiyuan s'afanyà a mostrar sorpresa.

—¿Es vol divorciar? Però.... No pot ser, ¿oi?

—No em puc divorciar —respongué en Zongzhen—. He de pensar en el benestar dels meus fills. La meva filla gran en farà tretze aquest any, acaba de passar la prova per entrar a l'institut i ha tret bona nota.

“¿I això què hi té a veure?”, va dir-se la Cuiyuan, i en veu alta, amb fredor:

—Ah, vol prendre una concubina.

—Però la tractaré com si fos la meva esposa —replicà en Zongzhen—. Jo... Ho arreglaré tot ben arreglat. No deixaré que passi penes.

—Però si és de bona família —replicà la Cuiyuan—, em temo que no ho accepti, ¿no creu? Hi ha tants inconvenients legals...

—Sí, tens raó —va sospirar en Zongzhen—. No hi tinc cap dret. No n'hauria d'haver parlat... Sóc massa gran. Ja en tinc trenta-cinc.

—Trenta-cinc —digué la Cuiyuan arrossegant les paraules—, d'això no se'n diu ser gran, avui dia.

En Zongzhen va callar.

—I tu... ¿quants anys tens? —preguntà al cap d'una estona.

La Cuiyuan acotà el cap.

—Vint-i-cinc.

En Zongzhen callà una estona més.

—¿I ets lliure?

Aquesta vegada, la Cuiyuan no va respondre.

—No ets lliure. I encara que acceptessis, la teva família no ho permetria pas... ¿Oi que no? ¿Oi?

La Cuiyuan es mossegà els llavis. La seva família... Aquella gent tan correcta... ¡No els podia sofrir ni veure! Ja l'havien engalipada prou. Volien que els donés un gendre ric, i en Zongzhen no tenia diners, però en canvi tenia dona... ¡Magnífic! ¡Que s'empipessin d'una vegada! ¡S'ho mereixien!

El tramvia s'anava omplint de nou. Potser corria la veu que aviat s'acabaria el setge. Un rere l'altre, els passatgers pujaven i s'asseien, i en Zongzhen i la Cuiyuan havien d'atansar-se cada vegada més. Els va sorprendre que, trobant-se tan desconcertats, no se'ls hagués acudit fer-ho espontàniament. En Zongzhen se sentia massa feliç i no podia combatre-ho.

—¡No pot ser! —va dir amb veu afligida—. ¡No puc deixar que sacrificis el teu futur! Tu vals molt, has rebut una bona educació... Jo... Jo no tindrè mai gaires diners... ¡No puc destrossar-te la vida!

Sempre els diners. El que deia era cert.

“S’ha acabat”, va pensar la Cuiyuan. Probablement s’acabaria casant, però el seu marit no seria mai tan encantador com aquell desconegut que havia trobat per atzar en un tramvia, a la ciutat assetjada. No hi hauria res de tan espontani mai més... Mai més... ¡Quin ximple, aquell home! ¡Quin ximple! L’únic que volia ella era una petita part de la seva vida, una part que no volgués ningú... Ell l’havia llançat per la borda, la seva felicitat. ¡Malaguanyada! Es va posar a plorar, però no eren plors de senyoreta. Les llàgrimes li regalimaven per la cara. Ell era un home de bé... ¡una altra bona persona en aquest món!

¿De què serviria explicar-li-ho? Si una dona ha de fer servir paraules per arribar al cor d’un home, és un cas perdut.

En Zongzhen estava tan neguitós que no podia dir res. No feia més que tocar l’ombrel·la que ella duia a la mà. Com que no li feia cas, li donà un copet.

—Mira... Hi ha tot de gent... No... ino et posis així! Espera que en parlem amb calma. Dóna’m el teu telèfon.

La Cuiyuan no li va respondre.

—M’has de donar el teu telèfon.

—Set-cinc-tres-sis-nou —engegà la Cuiyuan tan de pressa com pogué.

—¿Set-cinc-tres-sis-nou? —preguntà en Zongzhen.

Ella no badà boca.

—Set-cinc-tres-sis-nou —remugava en Zongzhen una i altra vegada tot regirant-se les butxaques a la recerca d'un bolígraf que, com més furgava, més costava de trobar.

La Cuiyuan duia un bolígraf vermell a la bossa, però no tenia cap intenció de deixar-l'hi. En Zongzhen s'havia d'aprendre el seu número de memòria. Si no ho feia, era que no l'estimava, i no calia parlar-ne més.

El setge havia acabat. Va sonar la campana, ding, ding, ding... Cada ding era un punt petit i fred, un punt rere l'altre formant una línia discontinua que separava el temps de l'espai.

Una ventada d'aclamacions recorregué la gran ciutat. El tramvia es posà en marxa amb el traqueteig habitual. En Zongzhen s'alçà d'un bot i, esmunyint-se entre la gent, es va fer fonedís. La Cuiyuan girà la cara com si no li fes res. Havia marxat, i per ella era com si fos mort.

El tramvia va accelerar la marxa. A la vorera en penombra, un venedor de tofu va descarregar-

se la perxa de l'espatlla per descansar una mica. Un altre, ulls clucs, feia dringar rítmicament una caixeta amb fitxes d'endevinació. Una rossa corpulenta, amb un gran barret de palla penjat a l'esquena, feia broma amb un mariner italià, i quan reia se li veien totes les dents. La Cuiyan els mirava, i llavors eren vius, vius només en aquell instant. Però el tramvia avançava i ells anaven morint, un rere l'altre, al seu pas.

La Cuiyuan va tancar els ulls, angoixada. Si ell trucava, segur que no podria contenir-se i li tremolaria la veu: seria un mort que tornava a la vida.

Dins del tramvia es van encendre els llums. En obrir els ulls, el va veure, assegut al lloc d'abans, una mica apartat. Es va estremir tota... ¡No havia baixat! I ho va comprendre: tot el que havia passat durant aquella estona de setge era, per ell, com si no hagués existit mai. Tot Shanghai havia fet una capcinada i havia tingut un somni absurd.

El tramviare cantava fort: “¡Quina pena, quina pena! ¡No tenir ni una pela...!”

Una captaire esparracada travessà ranquejant el carrer i passà arran del tramvia. El tramviare li etzibà:

—¡Porca!

En Lu Zongzhen va arribar a casa just a l'hora de sopar. Tot sopant llegia les notes escolars de la seva filla, que acabaven d'arribar. Recordava el que havia succeït al tramvia, però la cara de la Cuiyan ja se li apareixia un pèl borrosa: era una cara naturalment fàcil d'oblidar. No recordava què havia dit ella, però sí que tenia ben presents les paraules que havia dit ell —amb tendresa: “I tu... ¿quants anys tens?” o amb vehemència: “iNo puc deixar que sacrificuis el teu futur!”

Havent sopat, va prendre la tovallola calenta que li oferien, es dirigí pausadament a la seva cambra i encengué el llum. Un escarabat negre travessava l'habitació de punta a punta, ja havia fet mig camí. En encendre's el llum, quedà com clavat al parquet, completament immòbil. ¿Es feia el mort? ¿Pensava? Tot el dia amunt i avall, ben poc temps devia tenir per pensar. I pensar és dolorós. En Zongzhen baixà l'interruptor, deixant-hi la mà a sobre. El palmell se li humitejà, el cos sencer traspuava suor a gotes, com si tot d'insectes el recorreguessin a pessics. Va tornar a encendre el llum. L'escarabat ja no hi era. Havia tornat al niu.

Agost de 1943